

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10. II. пош.
Ковто пошт. шл. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає
від 1—3 год. передпол.
Реклама не зберігається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Руму-
нії 150 лей, Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Зінна
впреси 1 зол.

**В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**
ЦІНА
ГОДИНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Досвід минулого.

Викликає тривогу, чи пак чотирьох угруповань в одній партії УНДО кається побитою здоровою політичною думкою, познакою, що національне життя після тяжких потрясень входить на правильний шлях.

Найвища пора! Наслідки розбиття на ворогуючі табори і таборчики у всіх нас на очах. Суспільство різко відчуває нестачу авторитетного політичного центру, а в силі за ним нестачу пліновості й організованості в змаганнях нації.

За останні два роки українське суспільство раз тільки виступило єдиним: під час шкільного плембиту. Завдяки єдності і тому, що був керуючий орган, який подавав своєчасно ясні і точні директиви, і тому, що ці директиви були обчислені на фактичну спроможність суспільства в даний момент, мався успіх „плембиту“ кампанії універсальною успіхом.

Права, над ниваленою волею нас проминик може перейти до чергового порядку, може старатися шукати свій виступ в нівець, та нам не слід забувати, що коли рішення має бути прийняте, то треба заздалегідь бути приготуваними на Б. В. і т. д. отже на дальші фази боротьби.

Пору стадію боротьби за рідну землю і нахненних нам стратегічних напрямків „кресових законів“ згадуємо лише для прикладу, бо шкільна кампанія залишається лиш однією з довгих.

Кожний наш почин матиме успіх, коли з організованими рами вхоломо шукати національного життя, коли ми на одній діяльності буде доповнюватися відповідними зусиллями на всіх інших ділянках. Для цього потрібен авторитетний політичний центр, біля якого скуплялися би всі сили суспільства.

Досвід чужий і наш власний диктує: передумовою перемоги в боротьбі є віра в себе, віра в спроможність свого суспільства. Віра в себе ростиме зі зростом відповідності суспільства — охоти до боротьби та почуття її єдиноспасальності.

Тому приступивши до якоїнебудь справи, треба мати на увазі: чи все обдумано не тільки початкового виступу, а й на завершенні дня.

Тому політичний виступ мусить бути в тісному контакті з широкими верствами суспільства, орієнтованими в настроях мас, вміти ці настрої опанувати, вміти кожну ситуацію використовувати для зміцнення активності й беззастатності.

Тому все треба в першу чергу оглядати на власне суспільство, на його свідомість, на долю нації в його руках, що рішучим моментом не може бути така чи інша кон'юнктура, племби воля нації, її творча спроможність, її вірність, її організованість.

Тяжко говорить нам досвід останніх років.

Розуміючи Сходу Європи поставили український народ перед великим завданням.

Ло-ча треба зазначити: серед молоді генерції було вичуття домагань менту. На конгресі молоді в липні 1921 року піднесено нові гасла в цім напрямі. Тодішній краєвий провід не поставився до них ворожо. В органі Народного Комітету з нагоди резолюції конгресу появилися статті під промовистим заголовком: „In hoc signo vinces“.

Однак компроміс краєвого про-воду з гаслами молоді сплився в половинні дороги.

Відносно тодішньої молоді. Це була виняткова генерація: головинним чином старшини УГА, що перейшли на Великій Україні тверду школу, що з крісом в руці пережили теорію і практику революції. В мирних умовах вони в 1921 р. при-стали би вже до „старшого грома-дянства“.

Та й цей половинчастий компро-міс спричинив значну активність суспільства. І активність суспільства часом анімалася навіть дуже висо-ко (вибори!), однак вона не йшла

під прапором єдиноспасальності бо-ротьби, що гартус її виховує, тільки під прапором кидання тигарців на терезки рішення на міжнародній арені.

УНТП. не зуміла втягнути в свої рами цієї найцікавішої генерації а-кадемічної молоді, не зуміла захо-пити її своєю ідеологією, своєю працею в масах.

Вся увага проводу партії скупчу-валася на творенні козирів

Все инше (нехай хвилює!) Зійшло на задній план, навіть справа інших українських земель. УНТП. не мала нічого, що могло би притягнути до неї молодий, активний, талано-витий елемент. І тут зарисовується початок кризи в лоні УНТП.

Молода генерація пішла окреми-ми шляхами. Частина розбрилася по других партіях, частина опинилася на еміграції, частина зорганізувала-ся в нову політичну групу („За-града“).

Ця остання на якийсь час прику-вала була до себе увагу суспільства. Однак вона в існуючих умовах не могла мати більшого успіху. За-мало знала ґрунт, не доцінювала значіння традиції УНТП. і навичок суспільства.

— не мала засобів.

УНТП. ввійшла в стадію двоїт-ньої внутрішньої кризи. Кризи, яку фактично переживали й другі партії. Кризи, яка припізнала процес ва-лення „бокальського кордону“.

Після двоїтнього ферменту, при добрій волі, спільним зусиллям на-ціоналістичних угруповань вдалося опанувати ситуацію: національний табір сконсолідувався. Завданням УНДО. в першу чергу витягнення висновків з помилок минулого.

М. Струтинський.

Польська господарська політика і село.

2. Сумні наслідки протібіційної політики.

На виданий в червневій заказ імпорті всіх люксових предметів, а пізніше імпорті рижі, морської риби, глиняних виробів, хемічного промислу, фарб, мідних та залізних виробів і т. д. відповіли Німці митом, наложеним на годівляні і ріль-ні плоди, на тесане дерево та за-бороною ввозу з Польщі сирівців деревних, залізних і гутійх, а вже з місця відкинули давню примусову згоду на ввіз польського вугля.

На тім самім тлі виринули непо-розуміння Польщі з чеською вла-дою щодо імпорті і транспорту до Австрії польської нафти. Того-вельні обороти між Польщею і РСР. зовсім ще не налашдані, тим більш, що РСР. має інші де-шевіші ринки.

Виходом лишилася Румунія і Дан-ціг, як вікно до торговлі з даль-шими державами. Та Румунія крім прихильності не потребує майже ніяких польських товарів, хіба тро-хи текстильних та ще дещого. Зис-ку Данціг з найдоржжякою яри-станію в цілій Європі; крім цього Гольмше ще не зобов'язана належних

приготувань, щоби туди облекшити транспорту своїх плодів.

Польща, замкнена наразі з усіх боків від сусідів, не в силі дати собі ради. Нині покладає всю на-дію рятунку на збіжжя і тим про-бує ратувати за границею свій фінансовий престиж. Та й тут справа не стоїть світло. Показується, що пшениці на продаж не буде зов-сім, жито крім Німеччини і Чехо-словаччини мало має попит на заході, овес їде в краю для вій-ська, ячмінь і солод має погану марку. Рільних перерібок не може Польща вивозити, бо мусить по-крити запотребування домашнє, а що є в надмірі, є або залорого (цукор) або гірше (солод, хміль). Польща може вивозити також де-рево і рогату худобу, дріб, то-що, та знову головно до Німеччини і Чехословаччини. Але в наслідок митової війни покарала ціми сво-їми надмірами лише власних горо-жан-хліборобів. Ці люди нині такі обмежені, що йдуть лише комбі-виробок і висилують банкрутство в хліборобстві, а гіршечина ста-

рається обійтися без польського жи-тя, худоби й дерева. На вугіль є такий мильний попит, що магазини запалені ним, тому то одна кональ-ня за другою редукує в Польщі продукцію. Те саме явище позичив повторитися з нафтою.

Текстильні виробы, головно з Лодзі, яка колись була головиним джерелом для Росії, нині мають збут до Румунії. Та в наслідок до-рожнечі сирого матеріалу і вели-чезних коштів продукції і в цьому промислі настала стагнація, а фа-бриканти починають переноситися до Румунії і Югославії.

Всі інші фабрики вже не гра-ють у бізнесі торговлі повсякдній-шої ролі. І питаємо: шож дала політика протібіційна? Значинла ринки на польський експорт, і ні в чім не причинилася до витворення власної промислової продукції, а навіть старі фабрики не поширю-ються тільки ліквідується, бо їм забракло чужинного матеріалу і всього иншого потрібного до їх урухомлення, забракло кредитів, хочби й дорожших.

До того панує зовсім оправдане недовіра до красивих виробів. Відо-мо нпр., що літати треба спрова-джувати лиш з заграничі, бо не польські нині ніхто не важиться сі-сти без небезпеки життя, тому, що добрих складових частин нема ко-му доставити. Таке саме поняття має суспільство про всі красиві ви-робы.

А тимчасом чужі виробы пхають-ся нелегальними шляхами, з тою ріжницею, що страшенно дорого. Їх оплачують 65 процентів хлібороб-ського населення.

На хліборобство — з виключаю-чим дідичів, що заповнили собі полеківі і дешеві кредити, та на кресових кольтністів падають та-гарі за тигарами, для вишрубаван-ня податків, щоби допомогти проми-слові. Хліборобський малоземель-ний стан вже нині зруйнований.

Ця нововведена система госпо-дарської санції сталася також при-чиною упадку польського золотого і погнін нової дорожничі.

М. Творинда.

По широкому світі.

Франція у Сирії завдала сильних атраг в наслідок повстання Дру-аї, яке поширюється. Французькі війська, що хотіли освободити від облоги твердню Суейде, отратили 500 людей, убитих та полонених. Грохотавий франц. відділ, що мав з німцями твердиню,

Результати льондонської конференції.

Як ми передбачили у своїй вчорашній вступній статті — те, до чого крутяться найрозумніші аргументи дипломатів: гарантії миру, лишилось поки що внову покласти формулами, які найшли для міністрів закордонних справ у своїх дипломатичних балачках. Найістотнішою подобицею цих балачок є лаконічна заява франц. міністра Бріана, що він задовольнений з ре-

зультатів виміни думок. Німецькі телеграми висловлюють тривожний запит: чи не є це доказом, що Франція вдалась перекинути на свій бік Англію?

А польська преса, перепанізувавши текст перших комунікатів про результати франко-англійського порозуміння, є ще більше неспоконволена.

Чемберлен легко згодився на текст спільної відповіді Німеччині. Ця відповідь буде дуже коротка і чітка. Пічнеться висловом задоволення, що Німеччина має намір довести переговори до корисного кінця; матиме застереження щодо змін на німецьких територіях окупованих Францією; найістотнішим висновком буде домагання, щоб Німеччина вступила до Ліги Націй на умовинах, передбачених статутами Ліги. За те основне питання — про міжнародний суд і взаємні гарантії відкладено. Воно стане щойно предметом нарад спільно з німецькими міністрами.

Кажучи простими словами: Англія не хоче брати на себе обов'язку виступати на боці Франції при кожному міжнародному конфлікті з її ворогами, або ворогами її менших союзників: Чехословаччини та Польщі. Вона стоїть на становищі, що кожний такий конфлікт має стати спершу предметом розслідування міжнародного трибуналу, себто Ліги Націй, а щойно по виданні згідним осуду держав — держави можуть спільно виступати, щоб припинити війсьничий конфлікт. Коли нпр. Німеччина нападе на Польщу, то Ліга Націй мусить спершу заявити: чи не є напад і чи треба прикласти т. зв. санкції договору; Франція є

тої гадки, що такий напад повинен спонукати Англію до негайного виступу на її боці. Без попередніх розслідувань. Це саме торкається переходу французьких військ через Надраєнню, для помочі Польщі. Англія гадає, що для такої акції вона мусить мати раніше спеціальний дозвіл Ліги Націй.

Т. зв. гарантійний пакт буде щойно предметом нарад, коли кожна союзна держава пропонує свій проект; з тих усіх проектів спеціальна комісія старатиметься добути один спільний план європейської безпеки. Щойно тоді той план передадуть Німеччині, яка відповість на нього власним проектом. Можна сумніватись, чи Англія погодиться зрештеш свого дотеперішнього погляду: що ніяка акція воєнної оборони не повинна виходити від держави без дозволу даного їй Лігою Націй. Таким є також становище Бельгії, в особах її представників, мін. Вандервельда і його головного правничого до радника, Роллена, спеціаліста від міжнародного права при бельгійським уряді. Вандервельд боронить погляду, що треба машинерію Ліги Націй зробити простій-

шою, щоб на випадок воєнного конфлікту, нападена держава не впадала жертвою надто довгої формальної процедури женецької інституції.

Німеччині належить у першій мірі на оцінку такого міжнародного гріла. Вона не хоче згодитись на пакт, який дає Франції право виконувати свої санкції безпосередньо, без апробати Ліги, коли Франція признає би, що Німеччина порушила гарантії миру. Французька нота, яка буде вислана до Берліна в найближчих днях, має на меті створити підставу до устних переговорів. Лондон підкреслює являється, що пропозиції, щодо яких порозумілися Чемберлен з Бріаном, не є нічим іншим як пропозиціями, проти яких Німеч. поставити свої. Це офіційне роз'яснення доповнює фразу в офіційній комунікації, що гарантійний пакт набагато рішучішої форми щойно підчас спільних нарад усіх заінтересованих держав.

Та спершу матиме ще слово Німеччина. 1. вересня збирається Ліга Націй. Щойно тоді стане ясно чи спільна європейська конференція зберегеться одночасно, чи буде відкладена на пізніше.

Польсько-німецька господарська війна.

Цю статтю беремо з ост. числа берлінського днюхотженика "Опекторіальне Корреспондент". Хоча Дежні заторжени тут моменти буди вже ними обговорені, а інші знаходять освітлення у друкованій одночасно статті п. Тюрндала, проте гадаємо, що справа господарської війни в Польщі є такою гостродактуальною, що вимагає як найширшого освітлення. — Ред.

Господарська війна між Німеччиною і Польщею є у повному розгоні. Аж до 15. вересня відложеної всілякі дальші розмови. Посли й комісії розіхались на літні ферії, а тимчасом, поки ще жива не закінчена, покутує передусім Горішній Шлеск зі своїм промислом. Але чим ближше до осені, тим дошкульніший і широким верствам населення Польщі будуть даватися уві знаки наслідки розладу, бо, у зв'язку з гарним урожаєм за кордоном, не буде нікого, хто прийняв би з Польщі надв'язку її сільсько-господарських плодів, як що не зробить цього Німеччина.

Як сказано, поки що головною Горішній Шлеск переживає кризу — страшний кризу, якої кінця ніяк не можна передбачити. Коли кінця польська частина Гор. Шлеску перейшла до Польщі, раховано там округло 200.000 робітників, сьогодні працює там несповна половина. Цілий ряд копальні мусів припинити роботу, і з туземного населення мусило покинути свій край яких 60.000 людей, щоб поманувати у Францію, Німеччину, Альжир і інші далекі світи.

Річний завіт гірничого і копальничного Союзу за 1924 рік анкажує в цілій ширині упадок, який наслідком господарської війни і закінчення вивозу вугілля став ще загальнішим. Спроби польського уряду знайти собі заступника на місце Німеччини як відбирача польського вугля не дозволяють по-важно трактувати їх. На всякий випадок добути досить успішні в Італії не стоять у ніякому відношенні до реклами польської преси.

Брат -- Братові.

Дня 29. липня відбулися в Харкові організаційні збори Комісії допомоги населенню зах. земель України, що потерпіло від стихійного лиха. На засіданню було присутніх багато представників громадських, наукових і професійних організацій Харкова, а також української інтелігенції. Комісія вибрала президію на чолі з академіком М. Грушевським. Ухвалено звернутися з відозвою до населення Наддніпрянської України про допомогу для населення

Найбільший вибір благодійних товарів на осінній та зимовий 167 сезон поручає фірма 3-100

АНТІН УВЕРА
Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Мідкевича.
Філія в Стрию, площа Писудського.

Андрій Чайковський.

8)

Гулка і Смулка.

Гумореска.

— Славно, добре, сапрісті, — крикнув Войтек і обняв Смулку за шию... давай: "фельдруф", а як Гулка мені на це не відповість, то пся... завдам йому такого гіпсу, що йому всі зуби й дві щелепи ляжуть! повилітають пупцем. А бим так здоров був... ну, пане, сервіс! Він штовхнув його в бік по приязни і стукнув до склянки своєю... Смулка вигукнув зараз гасло: замок, а відзов: завертати. Войтек записав собі в своїй книжечці, а Смулка теж...

В Окорських забавився аж до вечера, бо перед вечером не хотіли його пустити.

Розпрашалися дуже широко, як старі знайомі. Про Гулку не казали вже нічого. Смулку запрошували не забувати за них, та не гордились їх убогим домиком. Він заважав за цілий час, що вони його тепер шанували більше як першого разу. Догадувався, що звання юриста більше їм імпонувало, як звання коновала, тай і це не мало причинилося, що він не брав у старого грошей...

Як мав він з тими добрягами поводитися? Не піти там ніколи, значило би, що погорджує ними, а він не хотів, щоб його хто небудь уважав за такого, що ставить себе вище від других, та ніс у гору дурі. А знову доходити там застійши-

значило би робити їм якісь надії, що він рішиться заступити Гулку у всьому і чого доброго піти з Корнельєвою під вінець.

Вибрав середню дорогу і десь колись зайшов... Значить, що вони знайомства не зривали.

Одного разу здибав Смулка Войтку на вулиці. Зараз став пригладувати гасло. Та він його пізнав відразу і весело привітав.

— Маю вам сказати гасло?

— Не треба, тамтой певно ще не виходить по тім, як від мене набрав, то-ж хіба ви це можете бути, а певно не він...

— Справді, ви його стрінули? питає зацікавлений...

— Го го! це як... Коли хочете почути, то поступіть ось тут до ресторану на склянку, то така історія що можна вмерти від сміху. Вони пішли...

— Не бійтеся і не гнівайтеся, пане, то я запросив і я плачу...

Посідали в окремій кімнаті за столом, а Войтек оповідав так:

— То, моспаненьку, було минулої неділі. Я пішов з камратами на місто, зайшли ми відтак на "Погулянку", і пємо по склячці... Дивлюся, а при третьому столі сидить з якимсь паном Гулка. Він мене доглянув і відвертає так, щоб я його не помітив... Еге — думаю, вже і без гасла знаю, що ти напевно Гулка. Я кажу до своїх камратів: хлопці, буде геца¹⁾, коли буде треба, зробить "клямпун"²⁾, але не мійте мене. Я цьому "польському братові"³⁾ мушу дати сьогодні школу... А Гулка міркує щось, що не так воно... Він шепнув щось

до свого товариша, і збирається йти. Го го! підожди, голубе, ти ж мав бути моїм швагром... Заступаю йому дорогу тай зараз:

— Гальт! Він станув і ми дивимось собі в вічі, знаєте, так як два півні, що до одної курки заливаються... Я кажу:

— Фельдруф?

— Чого від мене хочете? ставиться до мене... Я поліцію покликаю...

— Фельдруф? кричу — ти батяр личаківський, не знаєш служби? Як не заїжджу його в трамвай, аж йому кондуктор вискочив носом і губою... Не мав часу і крикнути. Тоді я його за шиворот, та на аземлю, та ногами попід ребра... Виправ я його добре, заплатив пиво, і ми пішли, навіть клямпун не треба було робити, що там живої душі не було, а хочби і була, то що? нас там було з трицять шість хлопців, то трицять поліцаїв бемо. Ви то знаєте...

— А ви йому бодай сказали, за що його бете?

— На що таке говорити? хіба він цього не знає сам?

— І що з ним сталося?

— Я його там лишив, певно його товариш завіз його на ратунок-ву стацію, бо що він своїми ногами не зайшов, то і цього певен...

— То вже тепер, коли ви помістились, даєте йому спокій...

— Коли йно задібно, то буду бити, поки шельма зі Львова не стратиться. Ви не знаєте, пане, яка то приємна геца, такому шельма боки пом'яти, мені це почесніший

як у театр йти... даде! і навіть найкращий цирк за мене проміняю...

Вони розійшлися як найкращі приятелі. Смулка мав сатисфакцію, і йому здавалося що після цього Гулка зі Львова щезне.

III.

Від того часу минуло більш як два роки. Смулка вже скінчив університет і вертався по останнім кспиті зі Львова до дому.

Зі Львова треба було виїхати дуже рано, і тому він сівши в залізницю відразу заснув. Десь у дорозі, не тямив вже де, як почув між пасажирами цього переділу, крізь со свій голос. Йому снилося, що він говорить на якихсь зборах перед зібраною публікою. Прислухувався сам собі не розплющуючи очей.

— Кажу вам, що все, що перат доводиться читати, будьто би секція виказала у собаки скаженину, то все неправда, просто брехня. Така секція не викаже ніяких патологічних змін ні в мозку, ні в серці, ні утробі, ні в селезінці одним словом: ніде!

— Вибачайте, — каже хтось другий, — а з цим не годжусь, бо саме в шлунку скаженої собаки знаходять куски дерева, паперу, шкіри, камінці; — це те, чого собака не їсть, а це значить, що собака саме була скажена...

(Щокимека буде)

¹⁾ Команда: "чиркати бігцем". ²⁾ Геца — видоніж. ³⁾ Клямпун зробили зні. Заставля в купу. ⁴⁾ Польський брат як у мові ляхівських вулицяків те саме, що український заїда.

(Виплати) на шк. рік 1925/26 30 учнів
української приватної гімназії під приго-
товку до V класу. Однату з гроша-
ми. Прохання о прийняття (і інформації)
звернене до Старшини Кружка УІТ, на-
значити асиста до 30. серпня в канцелярію
гімназії (год. 10-12) на руках Управління Бу-
д-ви. — Старшина. 189-2